

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
Кафедра філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
30 серпня 2024 року, протокол № 2.

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор
_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

_____ 2024 року

м.п.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з навчальної дисципліни
«ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри філософії,
соціально-гуманітарних наук та фізичного
виховання, кандидатка біологічних наук,
доцентка

28 серпня 2024 року

_____ Тетяна ВИГОВСЬКА

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних
наук та фізичного виховання

29 серпня 2022 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри, доктор
філософських наук, професор

29 серпня 2024 року

_____ Леонід
ВИГОВСЬКИЙ

Декан юридичного факультету,
кандидат юридичних наук, доцент
_____ 2024 року

_____ Віктор ЗАХАРЧУК

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
29 серпня 2024 року, протокол № 1.

Перша проректорка, голова
методичної ради університету, кандидатка
наук з державного управління, доцентка

_____ 2024 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

		Стор.
1	Опис навчальної дисципліни	3
2	Заплановані результати навчання	4
3	Програма навчальної дисципліни	7
4	Структура вивчення навчальної дисципліни	8
	4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	8
	4.2. Аудиторні заняття	9
	4.3. Завдання для самостійної роботи студентів	9
5	Методи навчання та контролю	9
6	Схема нарахування балів	10
7	Рекомендована література	10
	7.1. Основна література	11
	7.2. Допоміжна література	11
8	Інтернет джерела	11

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	08 Право
2.	Код і назва спеціальності	081 Право
3.	Назва спеціалізації	відсутня
4.	Назва дисципліни	Основи охорони праці
5.	Тип дисципліни	Вибіркова
6.	Код дисципліни	В.081.Б.5.6
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	бакалавр
9.	Курс / рік навчання	другий
10.	Семестр	шостий
11.	Обсяг вивчення дисципліни:	
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	3/90
	2) денна форма навчання:	
	аудиторні заняття (годин)	36
	% від загального обсягу	40%
	лекційні заняття (годин)	18
	% від обсягу аудиторних годин	50%

	семінарські заняття (годин)	18
	% від обсягу аудиторних годин	50%
	самостійна робота (годин)	54
	% від загального обсягу тижневих годин:	60%
	аудиторних занять	2,4
	самостійної роботи	3,6
	3) заочна форма навчання:	
	аудиторні заняття (годин)	16
	% від загального обсягу лекційні заняття (годин)	17,8%
	10	
	% від обсягу аудиторних годин	62,5%
	семінарські заняття (годин)	6
	% від обсягу аудиторних годин	37,5%
	самостійна робота (годин)	74
	% від загального обсягу тижневих годин:	82,2%
	аудиторних занять	0,66
	самостійної роботи	5,33
12.	Форма семестрового контролю	залік
13.	Місце дисципліни в логічній схемі:	
	1) попередні дисципліни	В.081.Б.3.1 Безпека життєдіяльності
	2) супутні дисципліни	
	3) наступні дисципліни	
14.	Мова вивчення дисципліни	українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	<u>Загальні компетентності</u>
	ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК15. Прагнення до збереження навколишнього середовища, утвердження захисту земель як національного багатства.
Результати навчання	<u>Спеціальні компетентності</u>
	РН9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання <i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	відтворювати визначення понятійно-термінологічного апарату з охорони праці;
1.2)	називати закони і підзаконні нормативно- правові акти з охорони праці ;
1.3)	знати суть законів із законодавства про охорону праці ;
1.4)	відтворювати перелік основних шкідливих факторів, що можуть впливати на працівників;
1.5)	знати про заходи та засоби захисту від дії шкідливих та небезпечних факторів на виробництві.
2. Розуміння <i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи, перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	пояснювати зміст визначень основних термінів, що розкривають суть охорони праці;
2.2)	розуміти роль самого працівника у захисті від виробничих небезпек та створенні безпечних і нешкідливих умов праці;
2.3)	класифікувати шкідливі фактори за сукупністю подібних ознак;
2.4)	розуміти необхідність дотримання вимог техніки безпеки та пожежної безпеки на виробництві;
2.5)	пояснювати роль застосування засобів індивідуального захисту для збереження здоров'я працівників.
3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>	
3.1)	знаходити відмінності у впливі на працівників різних професій певних шкідливих факторів;
3.2)	виявляти порушення нормативно-правових актів з охорони праці на конкретних робочих місцях;
3.3)	складати перелік діючих законів та підзаконних нормативно - правових актів, що регулюють охорону праці на підприємстві;
3.4)	наводити перелік засобів колективного захисту від різних видів шкідливих факторів;
3.5)	пропонувати методи захисту від різних шкідливих і небезпечних факторів.
4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>	
4.1)	проводити аналіз діяльності системи управління охороною праці на виробництві;
4.2)	аналізувати ситуацію з виробничим травматизмом в Україні та на Хмельниччині за останні роки;
4.3)	аналізувати ситуацію з професійною захворюваністю в Україні;

4.4)	проводити аналіз застосування засобів колективного та індивідуального захисту в Україні.
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>	
5.1)	аргументувати потребу підвищення ефективності управління охороною праці в Україні;
5.2)	формулювати основні завдання підготовки працівників для захисту їх життя і здоров'я на робочих місцях.
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>	
6.1)	оцінювати відповідність певного робочого місця нормативним вимогам;
6.2)	робити висновок щодо факторів ризику для здоров'я працівників певної галузі;
6.3)	оцінювати діяльність служби охорони праці щодо навчання та перевірки знань з охорони праці;
6.4)	робити висновок про потребу забезпечення первинними засобами пожежогасіння виробничого об'єкта.
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>	
7.1)	створити презентацію про умови праці на певному виробництві;
7.2)	скласти перелік підприємств Хмельниччини з позитивним досвідом організації охорони праці;
7.3)	створити перелік підприємств Хмельниччини з високим виробничим травматизмом.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. Охорона праці як соціально-економічний чинник і галузь науки.

Охорона праці як галузь науки. Людина як головний об'єкт досліджень в процесі праці, виробничого середовище, організації праці та виробництва. Соціально-економічне значення охорони праці.

Предмет, структура, зміст, мета дисципліни «Основи охорони праці», її зв'язок з іншими дисциплінами. Основні поняття в галузі охорони праці, їх терміни та визначення. Основні етапи розвитку охорони праці. Стан охорони праці в Україні та зарубіжних країнах.

ТЕМА 2. Правові та організаційні основи охорони праці.

Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.

ТЕМА 3. Організація охорони праці на підприємстві

Структура, основні принципи і органи управління охороною праці в організації. Служба охорони праці підприємства. Статус і підпорядкованість. Основні завдання, функції служби охорони праці. Права і обов'язки працівників служби охорони праці. Громадський

контроль за станом охорони праці в організації. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, їх обов'язки і права. Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці. Навчання з питань охорони праці посадових осіб. Інструктажі з питань охорони праці.

ТЕМА 4. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.

Завдання і зміст гігієни праці та виробничої санітарії. Основи фізіології праці. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами. Вимоги до виробничих та допоміжних приміщень. Вимоги до розташування виробничого устаткування та організації робочих місць. Загальні підходи до оцінки та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці за такими факторами виробничого середовища: мікроклімат і забруднення повітря робочої зони, освітлення, шум, ультра-та інфразвук, вібрації, випромінювання. Загальна класифікація засобів індивідуального захисту (ЗІЗ) і вимоги до безпечного їх використання.

ТЕМА 5. Основи виробничої безпеки.

Діяльність, її види і їх фізіологічні особливості. Гігієнічна класифікація праці. Захисний одяг і взуття. Засоби захисту голови, рук, очей, обличчя.

Вплив шкідливих речовин на організм людини. Захист від шкідливої дії речовин на виробництві. Призначення та класифікація систем вентиляції. Системи опалення.

Значення освітлення для трудової діяльності. Види освітлення. Шум, його характеристика, засоби та заходи захисту від нього.

Дія електромагнітного випромінювання на організм людини, його нормування. Захист від електромагнітних випромінювань.

Основні характеристики радіоактивного випромінювання. Захист від радіаційного випромінювання.

Дія електричного струму на організм людини. Заходи безпечної експлуатації електроустановок. Надання першої допомоги у разі ураження електричним струмом.

Основи пожежної безпеки виробничих об'єктів. Класифікація вибухонебезпечних та пожежонебезпечних зон. Основні заходи і засоби пожежної профілактики та протипожежного захисту. Дії персоналу під час виникнення пожежі.

ТЕМА 6. Профілактика травматизму та професійних захворювань.

Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Основні заходи із запобігання травматизму та професійним захворюванням.

Надання першої долікарської допомоги при травмах та нещасних випадках. Основні теоретичні положення (перша допомога, як її надавати). Огляд місця знаходження постраждалого та його первинний огляд, виклик (при потреби) швидкої допомоги.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№	Назва теми	Кількість годин

те-ми		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Охорона праці як соціально-економічний чинник і галузь науки.	13	2	2	-	-	9	14	1	-	-	-	13
2.	Правові та організаційні основи охорони праці.	13	2	2	-	-	9	15	2	2	-	-	11
3.	Організація охорони праці на підприємстві	13	2	2	-	-	9	14	2	-	-	-	12
4.	Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.	17	4	4	-	-	9	16	1	-	-	-	15
5.	Основи виробничої безпеки.	17	4	4		-	9	15	2	2			11
6.	Профілактика травматизму та професійних захворювань	17	4	4		-	9	16	2	2			12
	Всього годин	90	18	18	-	-	54	90	10	6	-	-	74

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.4. Самостійна робота студентів заочної форми навчання передбачена навчальним планом у формі виконання домашньої контрольної роботи.

4.3.5. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдові презентації.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;

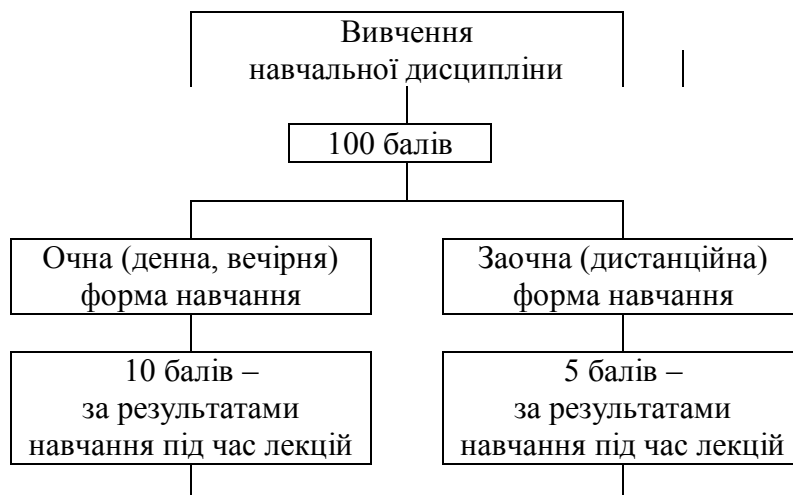
Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

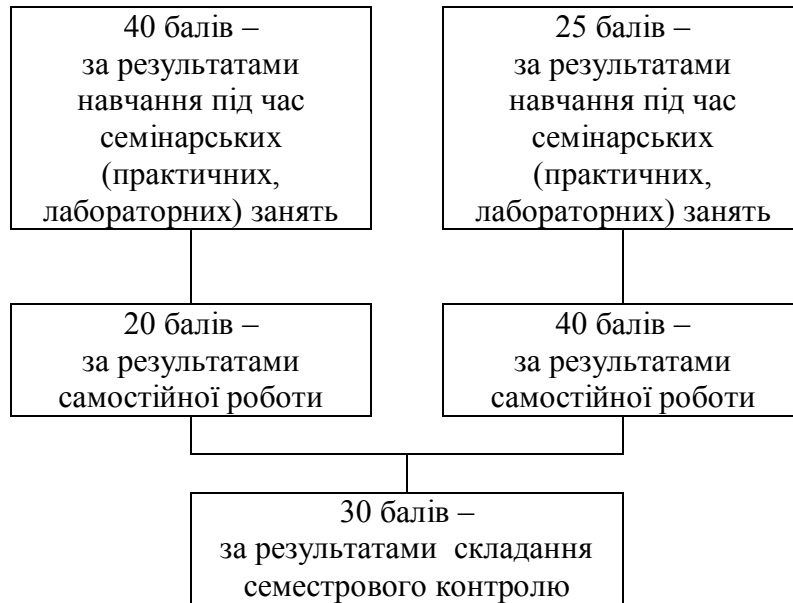
- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) блицопитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове(у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ;
- 5) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену. Структура екзаменаційного білету включає три теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

7. Основні джерела

7.1. Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Закон України «Про охорону праці». <https://ips.ligazakon.net/document/T269400?an=1>
2. Кодекс законів про працю України. <https://ips.ligazakon.net/document/T269400>
3. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
4. Закон України «Про пожежну безпеку». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
5. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>
7. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>
8. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>
9. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» 1.10 .НПАОП 0.00-4.09-07. Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства. Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15#Text>
10. НПАОП 0.00-4.11-07. Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці. Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0316-07#Text>

11. НПАОП 0.00-4.21-04. Типове положення про службу охорони праці. Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0316-07#Text>

7.2. Основна література

1. Основи охорони праці: підручник. [Ткачук К.Н., Халімовський М.О., Зацарний В.В., Зеркалов Д.В. та ін]. Київ : Основа, 2011. 474 с.
2. Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань: курс лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються на першому (бакалаврському) рівні, за спеціальністю 263 «Цивільна безпека», освітньо-професійною програмою – охорона праці / Укладачі: О. Д. Малько, Г. М. Резніченко. Харків : НУЦЗУ, 2020. 124 с.
3. Ткачук К. Н., Зацарний В. В., Каштанов С.Ф. та ін. Охорона праці та промислова безпека: навч. посіб. Київ : Лібра, 2010. 559 с.
4. Трейткова Л.Д., Литвиненко Г.Є. Засоби індивідуального захисту; виготовлення та застосування: навч. посіб. Київ : Лібра, 2008. 317 с.
5. Ткачук К.Н., Мольчак Я.О., Каштанов С.Ф., Полукаров О.І. та ін. Управління охороною праці: Навч. посіб. Луцьк : 2012. 287 с.
6. Ткачук К.Н., Єсипенко А.С., Филипчук В.Л., Полукаров О.І. та ін. Система державного нагляду за промисловою безпекою та охороною праці: Навч. посіб. Рівне : 2012. 384 с.
7. Ткачук К.Н., Калда Г.С., Каштанов С.Ф., Полукаров О.І. та ін. Психологія праці та її безпеки: Навчальний посібник. Хмельницький : 2011. 135 с.
8. Ткачук К.Н., Филипчук В.Л., Каштанов С.Ф., Зацарний В.В., Полукаров О.І. та ін. Виробнича санітарія: Навч. посіб. Рівне : 2012. 443 с.

7.3. Додаткова література

1. ДСТУ 2293-99. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять.
2. НПАОП 0.00-1.28-10 Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин. Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65
3. Міждержавний стандарт ГОСТ 12.0.230-2007 ССБТ. Системи управління охороною праці. Загальні вимоги.
5. ДБН 2.09.04-87 Адміністративні та побутові будівлі.
6. Рекомендації щодо організації роботи кабінету промислової безпеки та охорони праці. Затверджені Головою Держгірпромнагляду 16.01.2008 р.
7. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджені Головою Держгірпромнагляду 7.02.2008 р.
8. Перелік професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2001 р. № 559.
9. Директива Ради Європейських Співтовариств 89/391/ЕЕС «Про впровадження заходів, що сприяють поліпшенню безпеки й гігієни праці працівників».

10. Конвенція МОП 187 «Про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці».

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.social.org.ua>
2. <http://portal.rada.gov.ua>
3. <http://base.safework.ru/safework>
4. <http://www.nau.ua>
5. <http://www.budinfo.com.ua>